

Autor: Shutterstock

Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“

Duž najvećeg rečnog prirodnog područja srednje Europe na potezu od Alpa do Panonske nizije.

Autor: Shutterstock

Autor: G. Safarek

Autor: Shutterstock

EURONATUR

Koncept implementacije

Sadržaj

1. Opšte informacije	4
2. Priča o nastanku	8
3. Planiranje rute	12
4. Vizuelni identitet	30
5. Koncept vrednovanja	36
6. Sledeći koraci	38

Impresum

Urednik:

WWF Austria
Ottakringer Straße 114 - 116, A-1160 Vienna
wwf@wwf.at
Kordinator projekta: Arno Mohl

Lektura

EuroNatur - Stiftung Europäisches Naturerbe
Konstanzer Straße 22, D-78315 Radolfzell
www.euronatur.org

REVITAL Integrative Naturraumplanung GmbH
Nußdorf 71, A-9990 Nußdorf-Debant
www.revital-ib.at

Projektni tim (po abecednom redu)

Christian Anfang
Mario Lumasegger
Klara Kerpely
Klaus Michor
Arno Mohl
Vesna Maksimović
Günter Mussnig
Andreas Nemmert
Michaela Reichard
Alexandra Rieger
Branka Španiček
Theresa Schiller
Marian Unterlercher

Prevod:

Vesna Maksimović & Slobodan Trifunović
& Tijana Radovanović

Avgust 2016

Ovaj projekat finansijski podržavaju MAVA Fondacija i Asamer Baustoffe AG.

Predgovor

Drgai čitaoci, dragi entuzijasti bicikliranja,

Mura, Drava i Dunav, zajedno sa svojim plavnim područjima, su jedan od najvažnijih i najljepših rečnih područja na našem kontinentu. „Evropski Amazon“, dug 700 kilometara, povezuje Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Mađarsku i Srbiju. Posetioći će uskoro imati priliku da dožive ovaj fascinantan region sa svojom raznovrsnom prirodom, kulturom i istorijom, a ja vam sa zadovoljstvom predstavljam koncept biciklističke rute „Evropskog Amazona“.

Prvi put sam posetio donji tok Drave, koja vijuga kao „tekuća granica“ između Mađarske i Hrvatske, još davne 1992. godine. U to vreme, ovaj predeo je na međunarodnom nivou bio uveliko nepoznat. Drava me je odmah očarala lepotom svojih brojnih šljunkovitih obala, sanjivih rukavaca, prekrasnih poplavnih šuma i jedinstvenim bogatstvom divljih biljaka i životinja.

Nakon četvrt veka, zagovornici zaštite prirode su se izborili da se ova jedinstvena evropska prirodna baština sačuva za buduće generacije kao najveće evropsko rečno zaštićeno područje i kao prvi svetski prekogranični rezervat biosfere kroz pet zemalja.

Rezervati biosfere su model područja u kojima zaštita prirode ide ruku pod ruku sa održivim regionalnim razvojem za dobrobit lokalnog stanovništva. WWF i EuroNatur su u saradnji sa međunarodnim turističkim stručnjacima, stručnjacima za biciklističke rute i lokalnim partnerima razvili biciklističku rutu „Evropskog Amazona“ kao ključni eko-turistički projekat za rezervat biosfere. Ovaj sveobuhvatni brend cilja ka tome da ujedini postojeće biciklističke inicijative u regionu, stvori ekonomsku korist za lokalno stanovništvo i na taj način poveća njihovu vezu sa rezervatom biosfere.

Put, dug ukupno oko 1000 km, počinje na reci Muri u opštini Mureck (Austrija), nastavlja se duž Drave, i na kraju dovodi do zapanjujućih vlažnih staništa Dunava na graničnom trouglu Hrvatske, Mađarske i Srbije.

Želeo bih da se zahvalim svima koji su doprineli uspešnom razvoju ovog koncepta i radujem se daljem putu zajedničkog sprovođenja ove pionirske inicijative.

Arno Mohl, WWF

1. Opšte informacije

Uvod

Kao snažan i primetan podsticaj regionalnoj ekonomiji budućeg Prekograničnog rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“ (PRB MDD), takođe poznat pod imenom „Evropski Amazon“ (EA), uspostaviće se održivi turizam. Rezervat pokriva površinu od oko 1 milion ha i povezuje 700 km reka Mure, Drave i Dunava preko pet zemalja (Austrija, Slovenija, Hrvatska, Mađarska i Srbija). Cilj je da se lokalnoj zajednici omogući ekonomska korist iz zaštićenih područja i da se u isto vreme ojača njihova veza sa rezervatom.

Cilj

Kako bi se podstaknuo dalji društveno-ekonomski razvoj rezervata biosfere, WWF je u suradnji sa EuroNatur-om odlučio da podrži uspostavljanje prekogranične biciklističke rute, takozvane Biciklističke rute „Evropskog Amazona“. Jedinствен brend za biciklistički turizam i sama ruta stvarani su koristeći i proširujući već postojeće rute u regionu. Lokalne zainteresovane strane uključene su u kreiranje koncepta implementacije od samog početka. Koncept će služiti kao baza za implementaciju rute kroz buduće EU projekte.

Područje projekta

Biciklistička ruta će se razviti na području planiranog UNESCO Prekograničnog rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“ između Austrije, Slovenije, Hrvatske, Mađarske i Srbije. PRB MDD uključuje celinu od 12 velikih samostalnih zaštićenih područja duž pet zemalja.

Jedinствен proizvod

Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ nalazi se na:

- > **najvećem rečnom zaštićenom području u Evropi** (700 km, 1 mil. hektara)
- > **području prvog svetskog rezervata biosfere koji uključuje pet zemalja sa različitim kulturama, narodima i kulinarnstvom**

- Predložena biciklistička ruta
- Reke
- Planirani pentalateralni Rezervat biosfere „Mura-Drava-Dunav“; centralna i prelazna zona (postojeća zaštićena područja)

Uključivanje zainteresovanih strana

Kako bi se osigurala saradnja i uključenost svih važnih zainteresovanih strana iz pet zemalja (npr. turističke organizacije, agencije za regionalni razvoj, zaštićena područja, nevladine organizacije, zainteresovani pojedinci, itd.) u razvoj koncepta, osnovana je međunarodna radna grupa. Tokom tri međunarodne radionice, zainteresovane strane su doprinele procesu planiranja, počev od razmene ideja pa sve do razvoja koncepta biciklističke rute. Zainteresovane strane su takođe pomogle da se definišu opšti uslovi za planiranje biciklističkih staza u raznim zemljama. Namera ovog pristupa je da se stvori grupa zainteresovanih strana koja će održavati biciklističku rutu „Evropskog Amazona“ nakon uspostavljanja.

Koncept implementacije

WWF je 2015. godine u saradnji sa EuroNatur-om angažovao REVITAL Integrative Environmental Planning GmbH da razvije koncept moguće biciklističke rute. Ključne tačke projekta biciklističke rute, čije se planiranje sprovodilo nezavisno od nacionalnih granica i interesa, prikazane su u sadašnjem konceptu implementacije. Koncept prikazuje sve neophodne korake implementacije kao i troškove planiranja i izgradnje biciklističke staze odgovarajuće razmere.

Za više informacija o „Evropskom Amazonu“ posetite:
www.amazon-of-europe.com

Kontakti

WWF Austria
Arno Mohl
Ottakringer Straße 114-116
A-1160 Beč
Tel: +43 676 83488 300
Email: arno.mohl@wwf.at

EuroNatur
Theresa Schiller
Konstanzer Str. 22
D-78315 Radolfzell
Tel: +49 7732 - 92 72 - 0
Email: theresa.schiller@euronatur.org

REVITAL GmbH
Andreas Nimmert
Nußdorf 71
A-9990 Nußdorf-Debant
Tel: +43 4852 67499-0
Email: a.nimmert@revital-ib.at

Autor: Revital

Autor: WWF / A. Mohl

Autor: K. Dapra

2. Priča o nastanku

Brend

Uspešan razvoj brenda za aktivni turizam kombinuje lepotu pejzaža sa željama ljudi koji dolaze na odmor.

Te želje mogu da budu veoma različite, ali one utiču na odluku koju destinaciju će neko odabrati. Dok je za nekoga odlučujući faktor mogućnost osvajanja najvišeg planinskog vrha, za druge je to mogućnost opuštanja, odlazak u kupovinu, istraživanje lokalne kulture, noćni izlasci ili dokazivanje u nekom sportu. Ipak, postoje i ljudi koji na odmoru vole da otkrivaju nove stvari i istražuju nepoznato.

Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ posebno će biti privlačna ovoj poslednjoj grupi. Dok je Alpski predeo veoma dobro poznat turistima iz centralne Evrope, široka Panonska nizija kojom dominiraju velike reke još uvek krije mnoga nepoznata blaga, i praktično na njihovom pragu čeka da bude istražena.

Šta nudi brend

Kombinacija pretežno prirodnih rečnih pejzaža Panonske nizije i želja za odmorom mnogih posetilaca iz centralne Evrope, koji žele da istraže nova i nepoznata mesta, doveli su do ove emotivne poruke biciklističke staze „Evropskog Amazona“:

(pogledati strane 10-11)

Autor: Revital

▲ Različita motivacija za putovanje

Autor: Shutterstock

Autor: G. Sáfarek

Autor: Shutterstock

Autor: G. Sáfarek

Autor: Shutterstock

Autor: M. Romulic

Brend, obećanje brenda i emotivna poruka

„Amazon of Europe“ Bike Trail

Von den Alpen in die Weite Pannoniens - entlang des größten naturnahen Flusssysteme Mitteleuropas.

Unterwegs im größten Biosphärenpark Europas entlang von Mur, Drau und Donau. Landschaft, Kulturen und Kulinarik sind außergewöhnlich vielfältig und geprägt von den 5 Staaten, die der Radweg durchquert. Hier liegen attraktive historische Städte inmitten herrlicher Kultur- und Flusslandschaften. Entdecke die außergewöhnliche biologische Vielfalt im größten naturnahen Flusssystem Mitteleuropas. Natur beobachten, sich im Fluss abkühlen, easy biking - einfach dem Kreislauf des Wassers folgen. Den Alltag vergessen, Wandel und Erneuerung zulassen, die uralte Kraft der Flüsse spüren.“

„Amazon of Europe“ Bike Trail

Na poti v največjem rezervatu biosfere v Evropi, ki je predlagan vzdolž Mure, Drave in Donave.

Raznolikost pokrajin, kultur in kulinarike je značilnost 5 držav, skozi katere bo potekala kolesarska pot. Ob poti so privlačna zgodovinska mesta, ki so umeščena v čudovite pokrajine. Odkrijte izredno biotsko raznovrstnost v najdaljšem naravnem rečnem sistemu v Srednji Evropi. Opazujte naravo, ohladite se v reki - le sledite vodnemu krogu. Pozabite na življenje iz dneva v dan. Dovolite spremembo in obnovo. Občutite starodavno moč rek.

„Amazon of Europe“ Bike Trail

Provozaj se največim Rezervatom biosfere u Evropi koji je predložen duž Mure, Drave i Dunava.

Raznolikost krajolika, kultura i kuhinje karakterizira 5 zemalja duž kojih biciklistička staza prolazi. Uz stazu postoje atraktivni povijesni gradovi smješteni u prekrasnom kulturnom i riječnom krajoliku. Otkrij izuzetnu biološku raznolikost najdužeg riječnog sustava u Srednjoj Evropi. Promatraj prirodu, ohladi se u rijeci - samo slijedi ciklus vode. Zaboravi svakodnevicu. Prepusti se promjeni i obnovi. Osjeti drevnu moć rijeka.

„Amazon of Europe“ Bike Trail

Járja be Európa legnagyobb, a Mura, Dráva és Duna folyók mentén létrejövő bioszféra rezervátumát.

Lenyűgöző a táj a kultúra és a gasztronómia sokfélesége az öt országot érintő kerékpárúton. Érdekes történelmi városok és kulturális kincsek várják a folyók mentén, a gyönyörű, vidéki tájban.

Fedezze fel a rendkívül gazdag élővilágot Közép-Európa legnagyobb, természetes folyók alkotta ártéri rendszerében.

Lesse meg a természetet, hűsöljön a folyók vizében – kövesse a víz körforgását.

Feledje el a hétköznapi fáradalmait. Engedjen a felfrissítő élményeknek.

Érezze a folyók ősi erejét.

„Amazon of Europe“ Bike Trail

Provožite se najvećim Rezervatom biosfere u Evropi, predloženog duž reka Dunav, Drava i Mura.

Raznovrsnost predela, kulturnog nasleđa i kulinarstva okarakterisana je uticajima 5 zemalja kroz koje prolazi biciklistička ruta.

Duž rute postoje atraktivni istorijski gradovi smešteni u prekrasnim kulturnim i rečnim predelima.

Otkrijte izuzetnu biološku raznovrsnost u najvećem prirodnom rečnom sistemu u Centralnoj Evropi.

Posmatrajte prirodu, rashladite se u reci – samo pratite ciklus vode.

Zaboravite na svakodnevicu.

Prepustite se promeni i obnovi.

Osetite drevnu moć reka.

„Amazon of Europe“ Bike Trail

From the Alps to the Pannonian Plain along the largest natural river system in Central Europe

Out and about in the largest biosphere reserve in Europe, travelling along the Mura, Drava and Danube.

The variety of landscapes, cultures and cuisines are characterised by the 5 countries the bike trail runs through. Along the trail, there are attractive historical towns set in beautiful cultural and riverine landscapes.

Discover the extraordinary biodiversity in the longest natural river system in Central Europe.

Observe nature, cool off in the river - just follow the water cycle.

Forget about day-to-day life.

Allow change and renewal.

Feel the ancient power of the rivers.

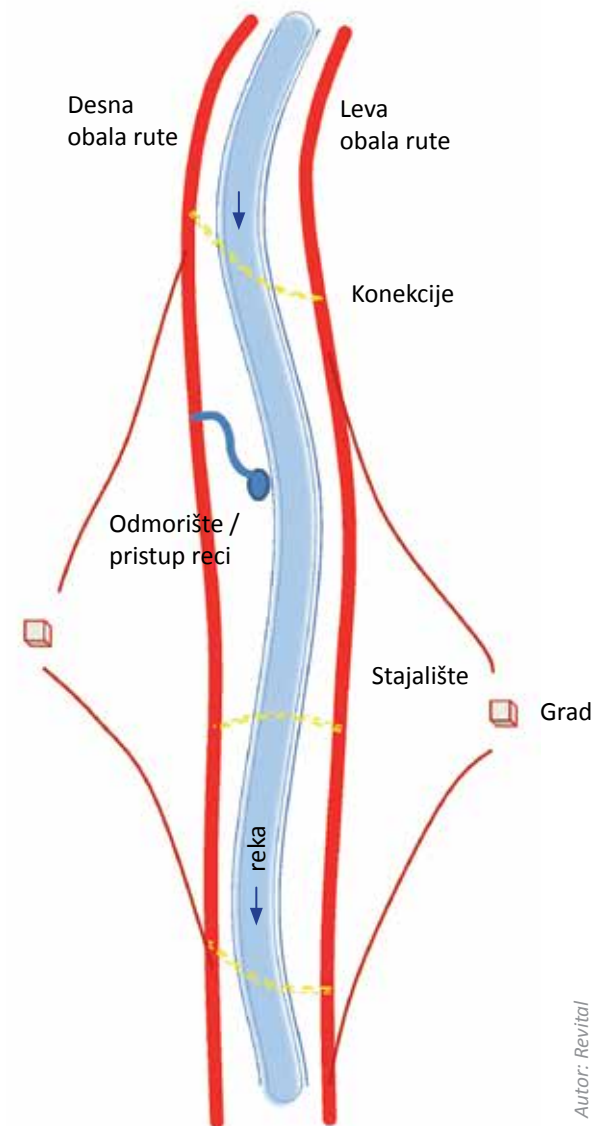

3. Planiranje rute

Princip planiranja

Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ prati tačne smernice:

- > **Opšti uslovi:** Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ spaja pet država – Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Srbiju i Mađarsku. Ruta vodi pored tri velike ravničarske reke: Mure, Drave i Dunava – od Alpa do Panonske nizije. Ruta kombinuje „prirodni doživljaj od pet zvezdica“ sa kulturnom ponudom i postojećom turističkom infrastrukturom.
- > **Dvostrana staza:** Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ prolazi duž obe strane reka. Iznova i iznova mostovi povezuju različite delove rute. Moguće zaobilaznice vode do mnogih drugih slikovitih i kulturnih znamenitosti.
- > **Svaka etapa** vodi određenom stazom, kojom se može putovati u oba smera. Svaka etapa se može koristiti samostalno ili u kombinaciji sa drugim etapama.
- > **Fizička spremnost:** duž biciklističke rute „Evropskog Amazona“, najvažnije je obezbediti uživanje u vožnji. Dužina etapa varira od 60 do 140 km sa maksimalnim trajanjem putovanja od 6 sati. Takođe, svaka etapa ima najmanje dva odmorišta.
- > **Kvalitet biciklističkih staza:** biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ isključivo koristi postojeće staze, koje su šire od 2m kako bi se izbegle bilo kakve opasne lokacije.

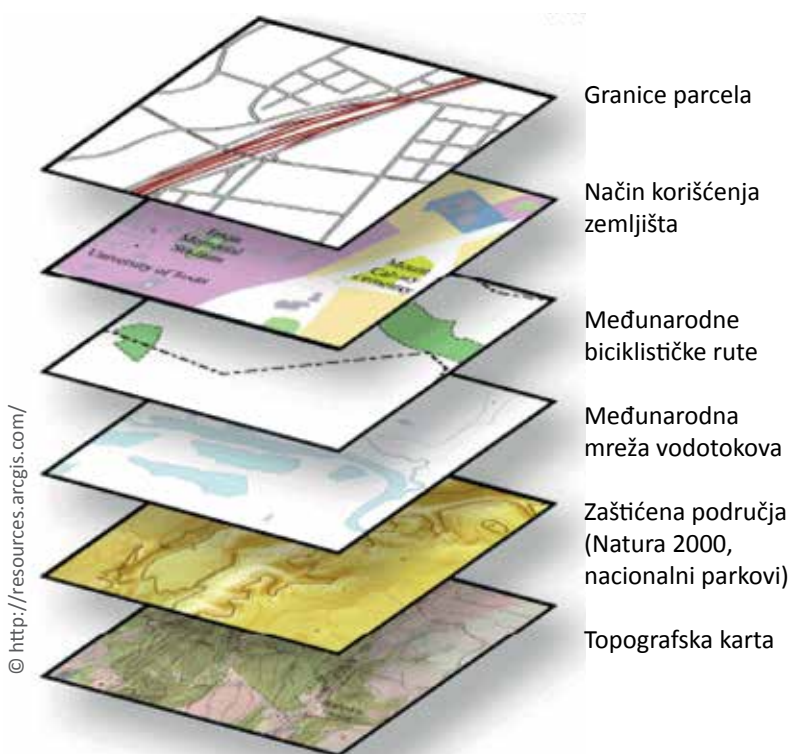

Autor: Revital

- > **Ukupna dužina** biciklističke rute „Evropskog Amazona“ je 1.822 km (sa obe strane reka).
- > **Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ je uređena na osnovu postojećih puteva** te nije potrebno izgraditi nijedan novi put! 43% staze vodi duž postojećih međunarodnih biciklističkih ruta.
- > **Atraktivnost i raznovrsnost pejzaža:** Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ kombinuje atraktivna mesta i raznovrsnost pejzaža, vodeći računa da su staze što je moguće bliže rekama.
- > **Izbegavanje smetnji:** Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ izbegava negativne vizuelne, zvučne i mirisne uticaje, kao i ekološki osetljiva područja.
- > **Objekti duž staze:** Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ nudi pristup rekama, izletištima i objektima za posmatranje prirode.

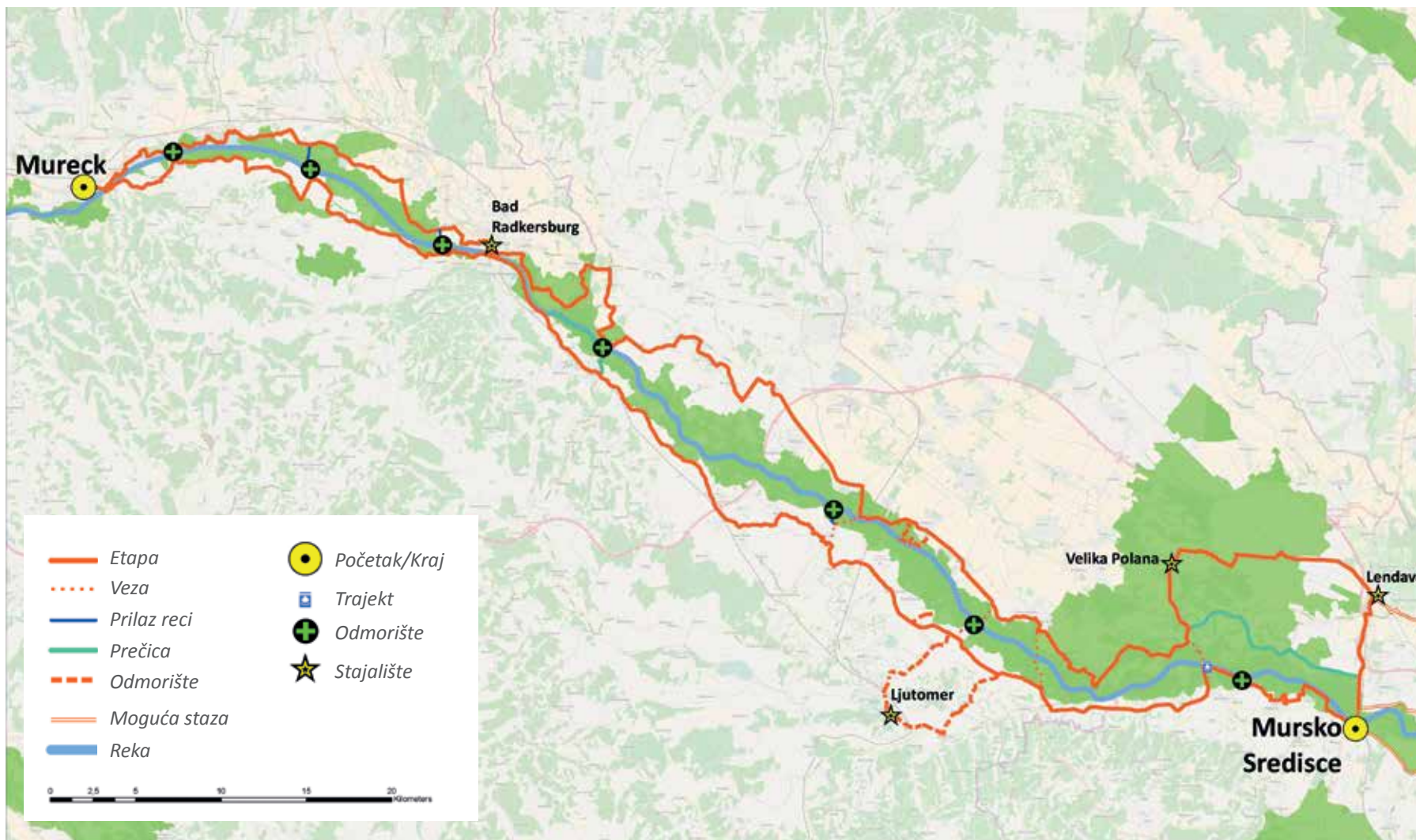
Definisanje rute

Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ zasniva se na geografskim podacima, koji su prethodno analizirani u geografskom informacionom sistemu (GIS). Dobijeni nacrt je razmotren sa učesnicima tri međunarodne radionice koje su održane u oktobru 2015, februaru i junu 2016. godine, kada je definisana preliminarna ruta. Ova preliminarna ruta je prva smernica; tačna ruta biće definisana u okviru procesa implementacije koji će ponovo uključiti regionalne zainteresovane strane (npr. turističke organizacije, opštine, upravljачe zaštićenih područja, ugostiteljske objekte, itd).

▲ GIS-podaci čine osnovu za definisanje biciklističke rute

Etapa 1: Mura – Mursko Središće

Početak:

Mureck

Stajalište:

Bad Radkersburg

Ljutomer

Velika Polana

Lendava

Kraj:

Mursko Središće

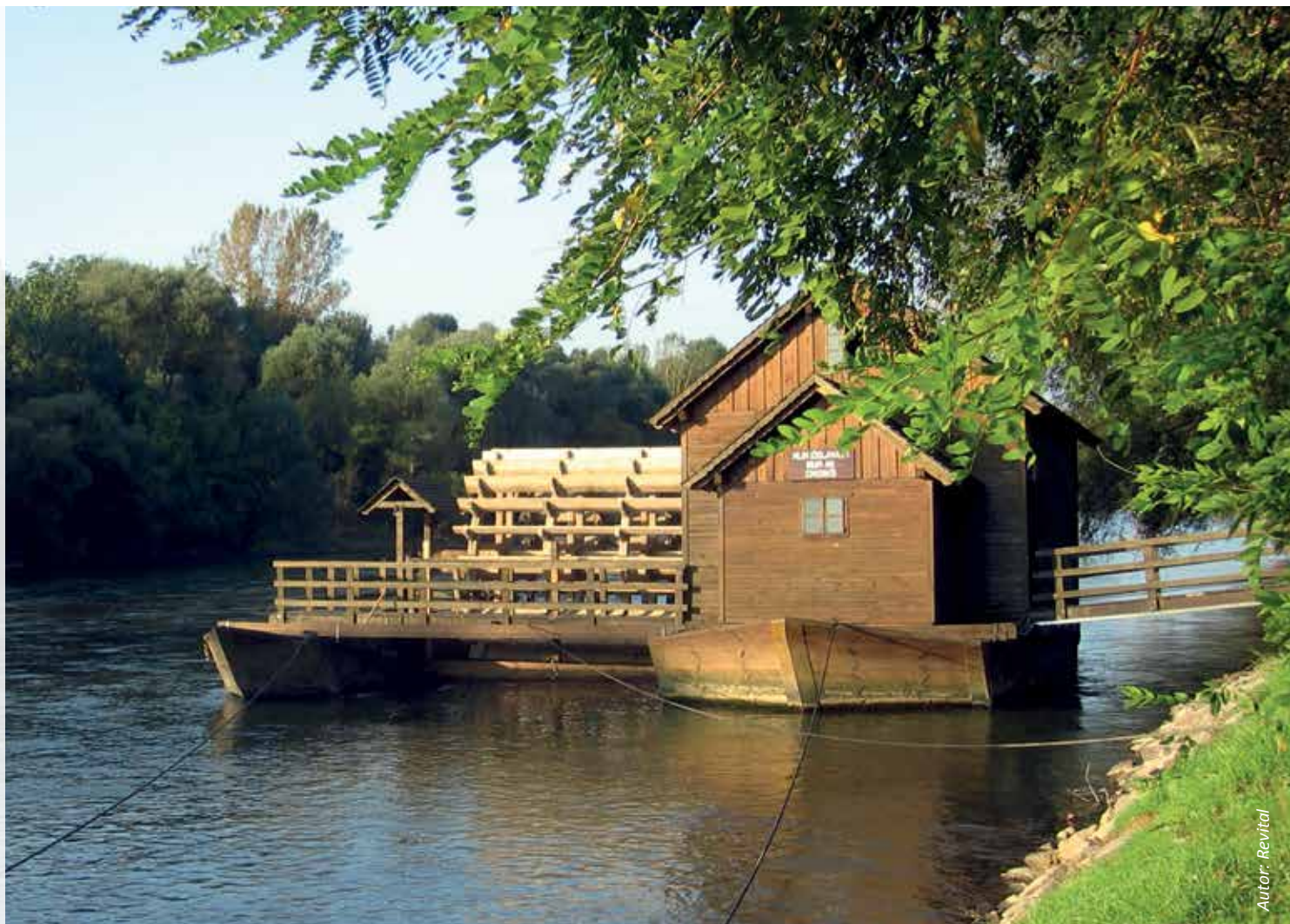
Dužina

96 km (desna strana)

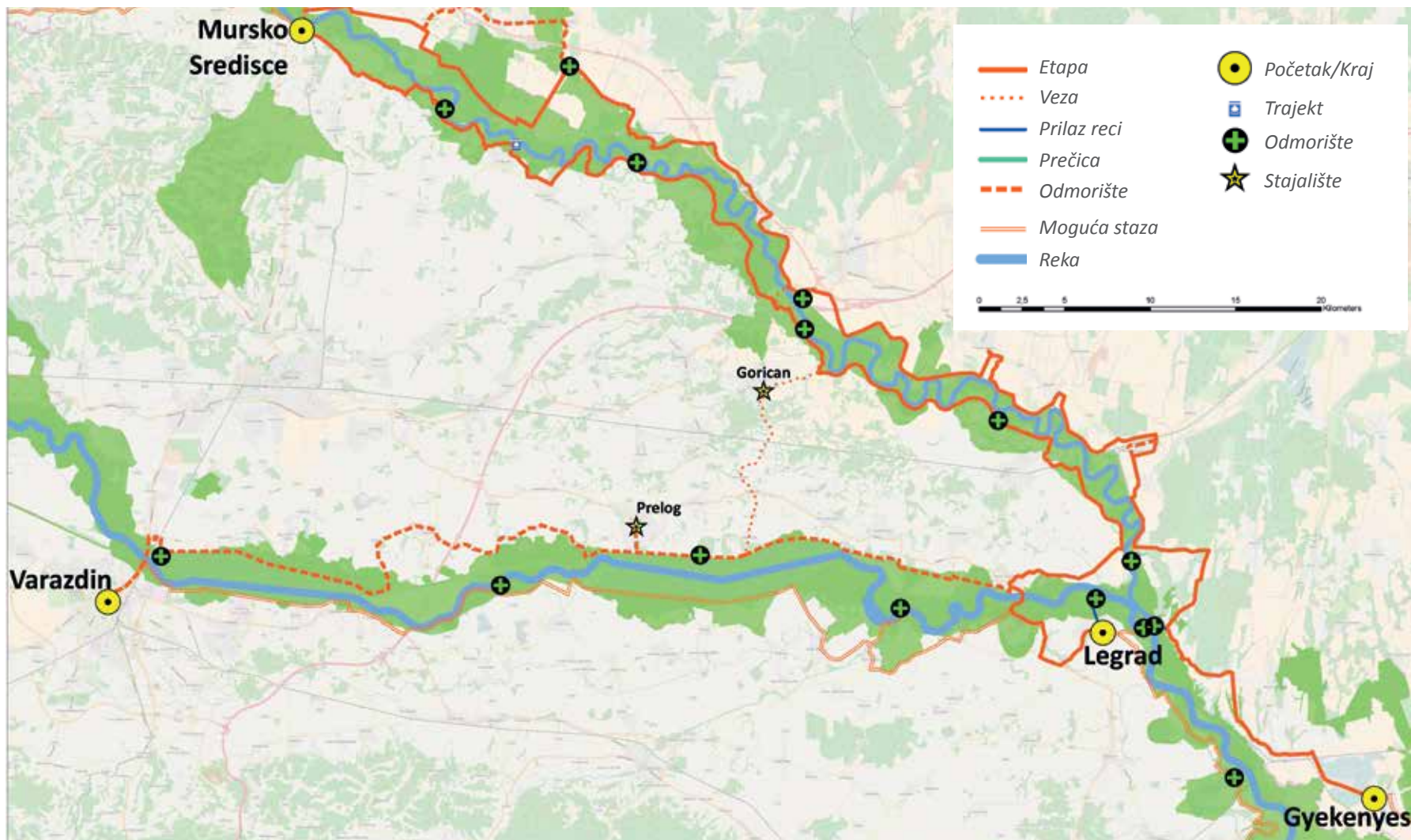
117 km (leva strana)

Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 7 preporučenih odmorišta
- > Natura 2000 područja
- > Velike poplavne šume
- > Područja obnove vlažnih staništa
- > Info centar Biomura
- > Evropsko selo roda
- > Osmatračnica
- > Staza u prirodi Mura
- > 3 mlina i skele
- > Milerova obrazovna staza
- > 4 termalna izvora
- > Istarski grad Bad Radkersburg
- > Biskupska crkva svetog Martina
- > Etno kolekcija porodice Trstenjak
- > Crkva Svete Marije i crkva Svetog Ladislava
- > Memorijalna kuća rudara

Etapa 2: Mursko Središće – Varaždin / Legrad / Đikieniš (Gyékényes)

Početak:

Mursko Središće

Stajalište:

Goričan
Prelog
Varaždin

Kraj:

Varaždin / Legrad / Đikeniš (Gyékényes)

Dužina

95 km (Mursko Središće - Legrad)
162 km (Mursko Središće - Varaždin)

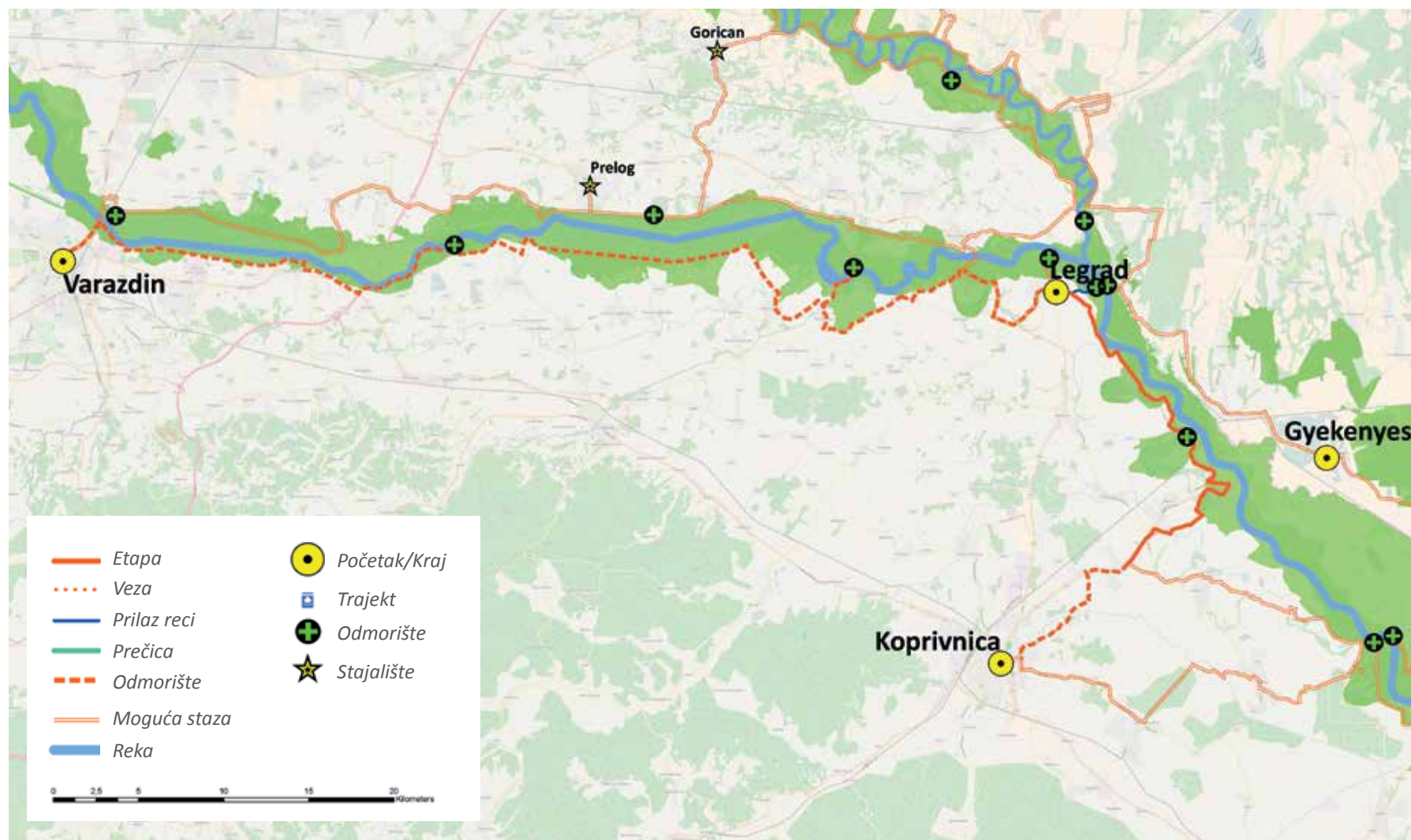
Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 10 preporučenih odmorišta
- > Regionalni park „Drava-Mura“
- > Specijalni zoološki rezervat Veliki Pažut
- > Ušće Mure u Dravu (Đikeniš)
- > Podolsko goveče
- > Bunker iz doba Hladnog rata
- > Škola o vodi u blizini Legrada (u izgradnji)
- > Prirodna obrazovna staza Murščak
- > Seosko domaćinstvo Muškatljin
- > Istarski grad i zamak Varaždin
- > Memorijalni obelisk Nikoli Zrinskom
- > Lokalna etnografska kolekcija čipke
- > Crkve: Sv. Jakoba, Sv. Vida, Crkva Sedam žalosti blažene device Marije i Svetog Krsta

Autor: G. Safarek

Etapa 3: Varaždin / Legrad – Koprivnica

Početak:

Varaždin / Legrad

Stajalište:

Varaždin

Kraj:

Koprivnica

Dužina

48 km (Legrad - Koprivnica)

117 km (Varaždin - Koprivnica)

Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 5 preporučenih odmorišta
- > Regionalni park "Drava-Mura"
- > Specijalni zoološki rezervat Veliki Pažut
- > Prelepi pejzaž reke Drave
- > Ušće Mure u Dravu
- > Posmatranje ptica (mala čigra)
- > Najveća kolonija bregunica
- > Avanturistički parkovi / festivali
- > Jezero Šoderica (plivanje)
- > Jezero u Đikišću (pecanje, plivanje)
- > Proslava dana Sv. Mihaila
- > Županijska crkva Sv. Nikole
- > Franjevački manastir Sv. Antonija
- > Jevrejska sinagoga
- > Pravoslavna crkva Svete Trojice
- > Kapelica Svete Marije Grantulske
- > Muzej hrane „Podravka“
- > Spomenik biciklizmu na glavnom trgu
- > Muzej grada Koprivnice

Etapa 4: Koprivnica – Barč (Barcs)

Početak:

Koprivnica / Gyékényes

Stajalište:

Kapela Dvor

Kraj:

Barcs

Dužina

125 km (desna strana)

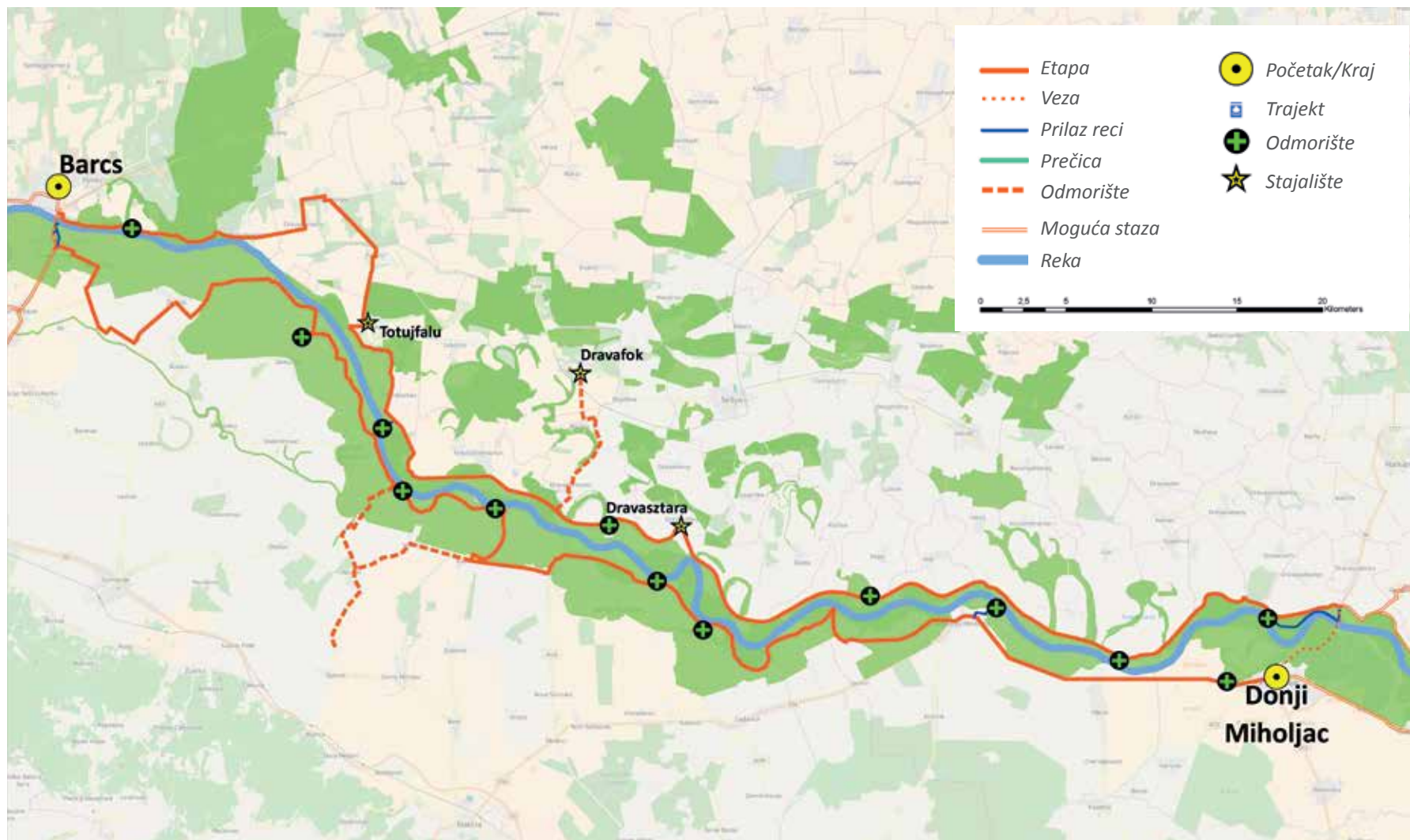
106 km (leva strana)

Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 9 preporučenih odmorišta
- > Regionalni park „Drava-Mura“
- > Centar Nacionalnog parka „Dunav-Drava“
- > Vidikovci na Dravi
- > Posmatranje ptica (pčelarica)
- > Kulturni predeo Molve
- > Zaštićeno područje Čambina
- > Ješkovo (rukavac reke Drave)
- > Hrastova šuma Repaš
- > Tradicionalni pašnjaci
- > LIFE projekat „Stara Drava“
- > Plivanje u jezeru
- > 1000-godišnja granica
- > Rečne skele
- > Crkva u Molvama (Hodočašće)
- > Muzej umetnosti
- > Galerija skulptora Ivana Sabolića
- > Galerija naivne umetnosti
- > Galerija Josipa Generalića
- > Privatna galerija naivne umetnosti Večenaj

Etapa 5: Barč (Barcs) – Donji Miholjac

Početak:

Barcs

Stajalište:

Novo Selo (Tótújfalu)

Fok (Dravafok)

Starin (Dravasztara)

Kraj:

Donji Miholjac

Dužina

116 km (desna strana)

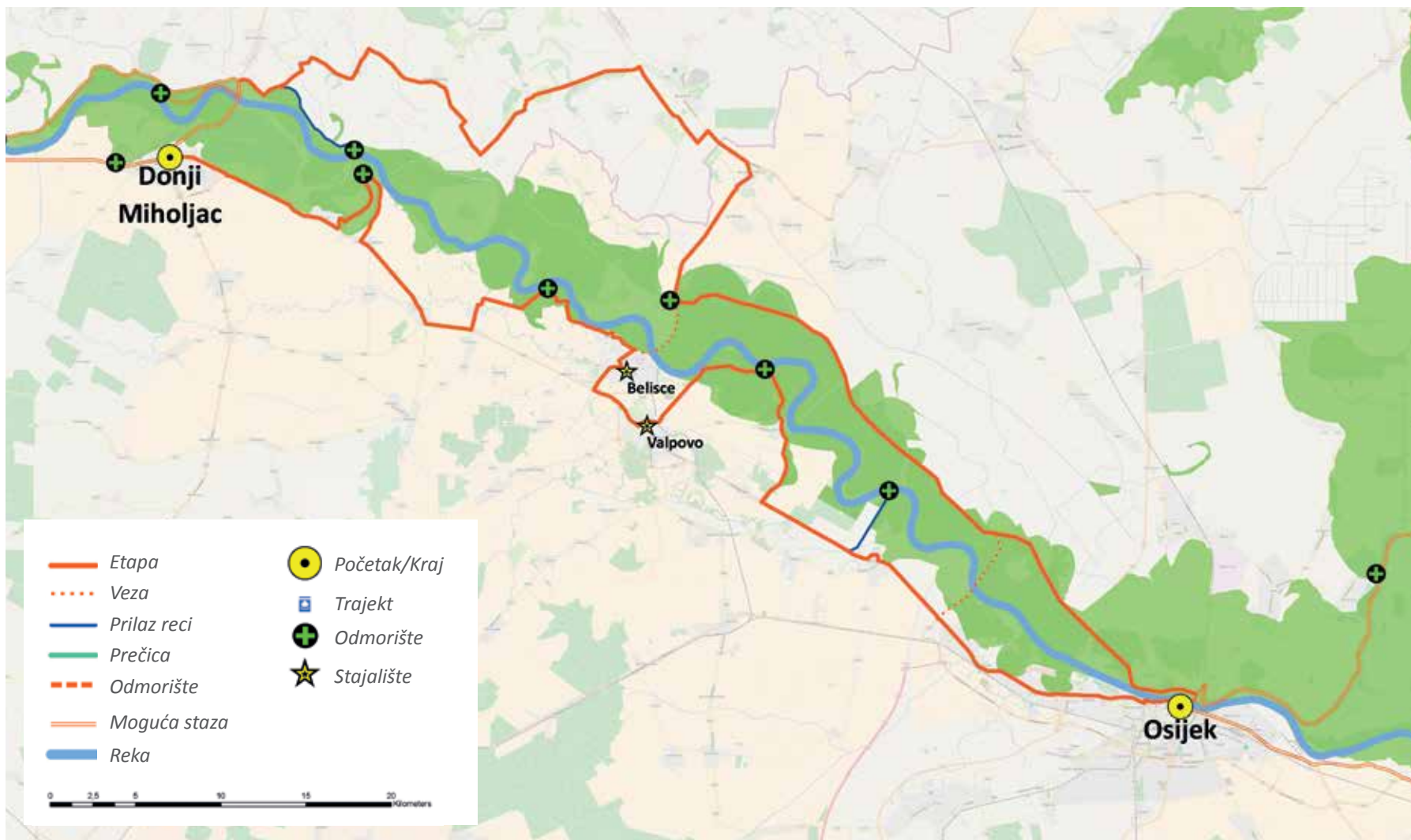
114 km (leva strana)

Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 13 preporučenih odmorišta
- > Regionalni park „Drava-Mura“
- > Nacionalni park „Dunav-Drava“
- > Posmatranje ptica
- > Zaštićeno područje Park Donji Miholjac
- > Ribnjak Donji Miholjac
- > Rukavac reke Drave
- > Peščane dine
- > Ade Drave
- > Osmatračnica iz perioda Hladnog rata
- > Stari ekoturistički centar za posetioce Drava
- > Crkva Svetog Mihaila
- > Dvorac Prandau
- > Dvorac Mailath

Etapa 6: Donji Miholjac – Osijek

Početak:

Donji Miholjac

Stajalište:

Belišće

Valpovo

Kraj:

Osijek

Dužina

99 km (desna strana)

93 km (leva strana)

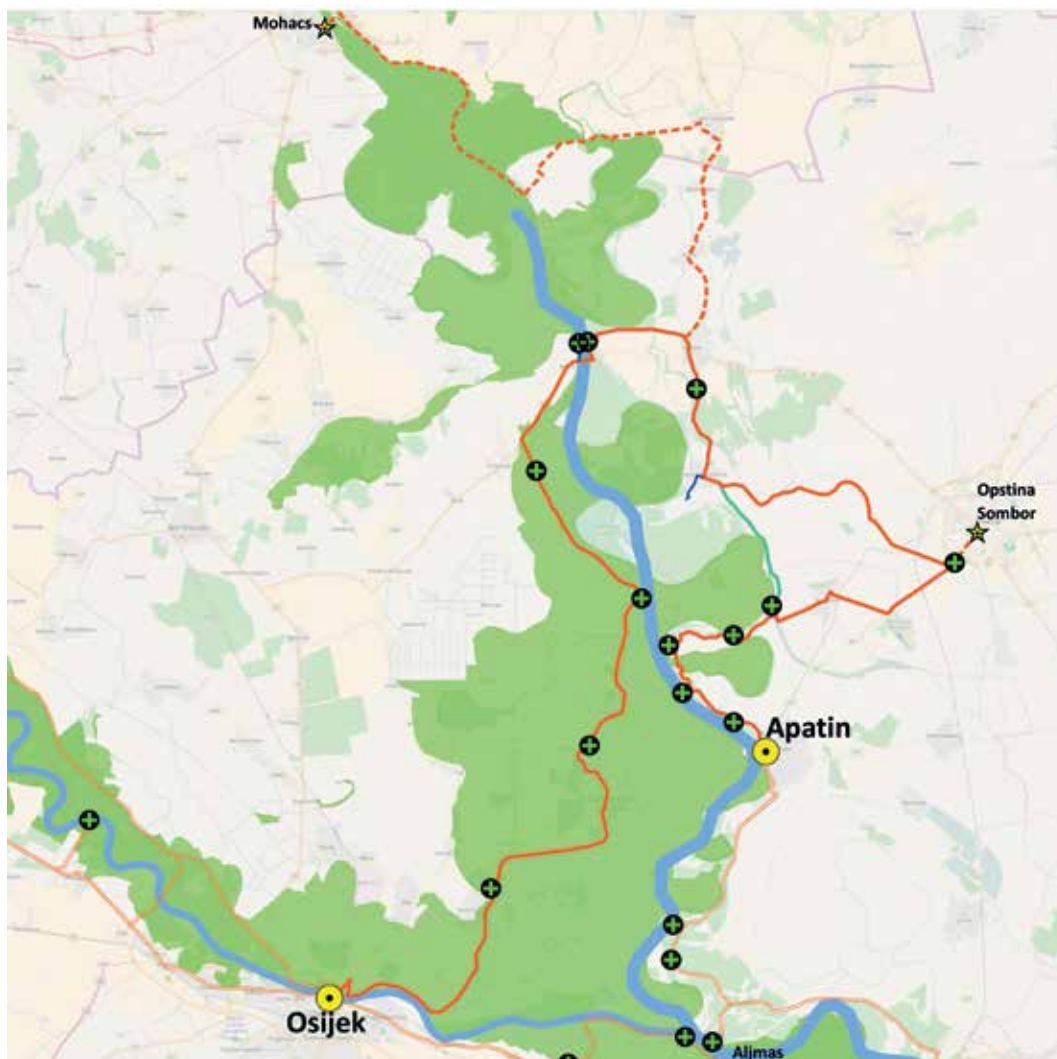
Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 6 preporučenih odmorišta
- > Regionalni park „Drava-Mura”
- > Specijalni rezervat Podpanj
- > Posmatranje ptica
- > Najveća poplavna šuma reke Drave
- > Prelep pejzaž reke Drave
- > Zaštićeno područje Park Donji Miholjac
- > Zaštićeno stepsko područje (jedino u HR)
- > Istarski grad Osijek
- > Spomenik prirode Biljsko groblje
- > Dvorci: Gutmanova palata, Normanov dvorac, lovačka kuća Eugena Savojskog, Tvrđa (utvrđenje)
- > Letnji festival Valpovo
- > Crkve: Sv. Mihaila, Katedrala Sv. Petra i Pavla
- > Pannonian Challenge – Festival ekstremnih biciklističkih sportova

Autor: K. Dapra

Etapa 7: Osijek – Apatin

- Etapa
- Veza
- Prilaz reci
- Prečica
- Odmorište
- Moguća staza
- Reka
- Početak/Kraj
- Trajekt
- Odmorište
- Stajalište

Početak:

Osijek

Stajalište:

Mohač (Mohács)

Opština Sombor

Kraj:

Apatin

Dužina

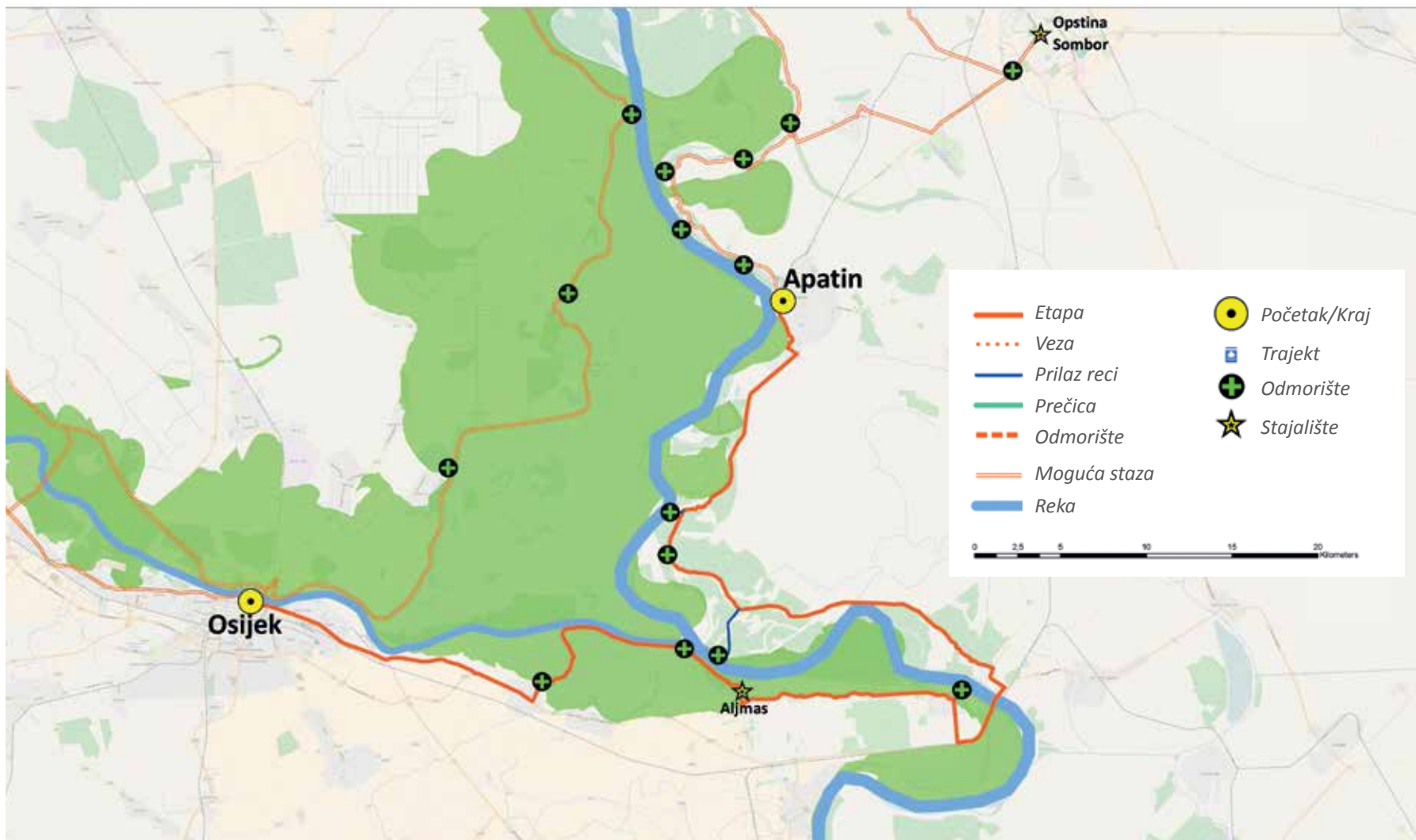
227 km (ukupno)

Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 12 preporučenih odmorišta
- > Park prirode Kopački rit i Dunav-Drava
- > Brodske ture, ribnjaci Podunavlja
- > Tradicionalni riblji paprikaš
- > Ispaša podolskih goveda
- > Staro ribarsko selo Kopačevo
- > Posmatranje ptica (čaplje, orlovi, kormorani)
- > Vidikovac na Dunav
- > Mohač: skela i stari grad
- > Etno selo Karanac
- > Eko centar Zlatna Greda
- > Vinski podrumi Baranje
- > Jezero Đola
- > Banja Bezdan
- > Šokačka kuća - Muzej
- > Etno kolekcija Kolar – Baranjski Biseri
- > Dvorci: Tikveš i Kneževo
- > Memorijalni kompleks Batinska bitka
- > Prevodnice na kanalu koje je projektovao Ajfel
- > Staro gradsko jezgro Sombora
- > Ribolovačka kuća Lavač

Etapa 8: Apatin – Osijek

Početak:

Apatin

Stajalište:

Aljmaš

Kraj:

Osijek

Dužina

104 km (ukupno)

Prirodne i kulturne znamenitosti (izbor):

- > 5 preporučenih odmorišta
- > Prelepi pejzaž Podunavlja
- > Specijalni rezervat prirode „Gornje Podunavlje“
- > Obnova vlažnog staništa Štrbac
- > Ušće Drave u Dunav
- > Muzej šumarstva
- > Šetna staza Liska
- > Barokni centar grada, dvorac Eltz
- > Apatinska pivara
- > Muzej kulture Vučedol,
- > Iločki vinski podrumi
- > Muzej/dvorac Odescalchi
- > Svetilište Dame od izbeglica
- > Muzej nemačke kulture
- > Nemačka gradska kuća porodice Maleš
- > Katolička crkva sa crnom Devicom Marijom
- > Pravoslavna crkva Svetih Apostola
- > Sinagoga

Autor: M. Romulic

4. Vizuelni identitet

Razvoj i primena vizuelnog identiteta pojačavaju uočljivost i vrednost biciklističke rute „Evropskog Amazona“, koja prevazilazi geografske i kulturne granice.

Glavne osobine vizuelnog identiteta „Evropskog Amazona“ ogledaju se u sledećim elementima:

Logo „Evropskog Amazona“

Reke Mura, Drava i Dunav, u okviru budućeg UNESCO rezervata biosfere, integrisane su u „podnaslov“ logoa. Diskretni talasi „podnaslova“ teku kroz logo, dele ga na tri dela i tako stvaraju izgled zastave.

Boje

Glavne boje logoa biciklističke rute „Evropskog Amazona“ su dve nijanse zelene boje. Zelena simbolizuje bogatstvo i vitalnost koje su karakteristika rečnog predela Rezervata biosfere „Mura-Drava-Dunav“. Zelene nijanse ukazuju na ekološku pozadinu biciklističke rute, u kontekstu zaštićenih područja. Prirodna paleta boja omogućava harmonično i diskretno uklapanje znakova sa okruženjem.

▲ Logo „Evropskog Amazona“

C 70 M 20 Y 40 K 25

C 45 M 0 Y 75 K 0

Logo biciklističke rute „Evropskog Amazona“

Biciklističkoj ruti „Evropskog Amazona“ potreban je logo koji je u bliskoj vezi sa logoom „Evropskog Amazona“ ali u isto vreme omogućava laku dopunu i fleksibilnu primenu.

Kako bi se to postiglo, logo „Evropskog Amazona“ biće dopunjen simbolom zastave ili bicikla. Tekst i boja simbola mogu da se promene u skladu sa potrebama. U tom pogledu, logo je nadograđiv, fleksibilan i lako uočljiv.

▲ Logo biciklističke rute „Evropskog Amazona“ (predlozi)

▲ *Moguće verzije logoa*

C 20 M100 Y100 K 0

C 70 M 0 Y 0 K 0

C 0 M 35 Y 90 K 0

Označavanje rute / postavljanje znakova

Jedinstven sistem označavanja biće primenjen duže cele biciklističke rute „Evropskog Amazona“. Na raspolaganju su sledeća rešenja za postavljanje znakova:

- > Dodavanje oznaka na postojeće znakove
- > **Izrada novih znakova:** postavljanje može biti na novim nosačima (koji se moraju napraviti), ili na već postojećim.

Svi znakovi moraju da sadrže sledeće informacije:

- Logo** (glavni logo ili njegova varijacija u skladu sa vizuelnim identitetom)
- Smer**
- Ime mesta**
- Razdaljinu**

Autor: Revital

▲ Primer mogućeg označavanja korišćenjem postojećih znakova (fotomontaža)

Autor: Revital

▲ Primer mogućeg označavanja postavljanjem novih znakova (fotomontaža)

Objekti za pružanje informacija i odmor

Prepoznatljivi infrastrukturni objekti omogućiće posetiocima da dobiju informacije o području na kom se nalaze i/ili da se malo odmore. Takođe, usmeravanje biciklista i vizuelni identitet biciklističke rute „Evropskog Amazona“ biće primenjeni duž svih etapa. Informativni objekti duž biciklističke rute „Evropskog Amazona“ zasnovani su na jednostavnom i jasnom modularnom dizajnu. Osnovni elementi omogućavaju da se informativni elementi sastave u zavisnosti od potrebe.

Primeri mogućih objekata:

- > Jednostavne **platforme** za odmor ili izlet
- > **Info panoi**: sadrže informacije o ruti ili posebnim mestima na lokaciji, naročito informacije o početnim i krajnjim tačkama etape
- > **Pokrivene info tačke otporne na vremenske uslove** duž biciklističke staze
- > **„Biciklistička pristaništa“**: zaustavne tačke gde posetioci imaju pristup reci

Dizajn površina i dimenzije modularnih delova prilagođeni su svakoj lokaciji.

U ovom pogledu, važno je ispuniti sledeće uslove:

- > Jednostavno održavanje i servisiranje
- > Izrada na licu mesta od strane lokalnih ili regionalnih proizvođača
- > Što niži troškovi izrade (ukoliko je moguće)

Predloženi primeri se nalaze na sledećim stranama.

▲ Odmorište na „Evropskom Amazonu“ – osnovni element info objekata (fotomontaža)

Koncept Info panoa

Info pano „Evropskog Amazona“ sastoji se od dva osnovna elementa: **pada** i **zida**. Na zidu će se nalaziti informacije, dok će pod biti deo biciklističke staze i preko njega će moći da se prelazi biciklom. Info panoi su posebno pogodni za informisanje biciklista o trenutnoj lokaciji i početnim i krajnjim tačkama etape.

Autor: Revital

▲ Info pano „Evropskog Amazona“ (fotomontaža)

Koncept Info kućice

Info kućice „Evropskog Amazona“ zauzimaju malo mesta, otporne su na vremenske prilike i omogućavaju biciklistima da se informišu ili odmore u naseljenim mestima ili blizu znamenitosti.

Info kućice sastoje se od sledećih elemenata:

- > Pod
- > Dva zida
- > Krov
- > Prilagođena klupe
- > Držać za bicikle

Bočni paneli mogu da se iskoriste za postavljanje informacija; dve strane info kućice su otvorene, tj. nemaju zidove.

Autor: Revital

▲ Info kućica „Evropskog Amazona“ (koncept)

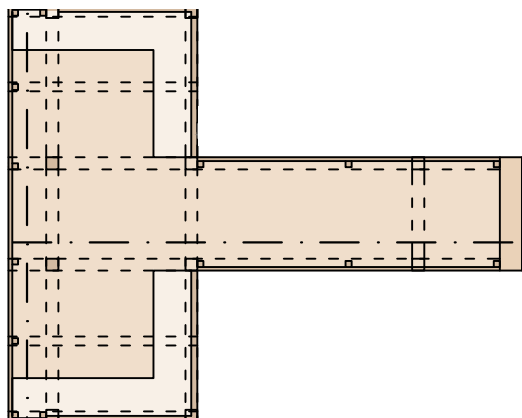
▲ *Biciklističko pristanište (fotomontaža)*

Nacrt koncepta odmorišta / biciklističkog pristaništa

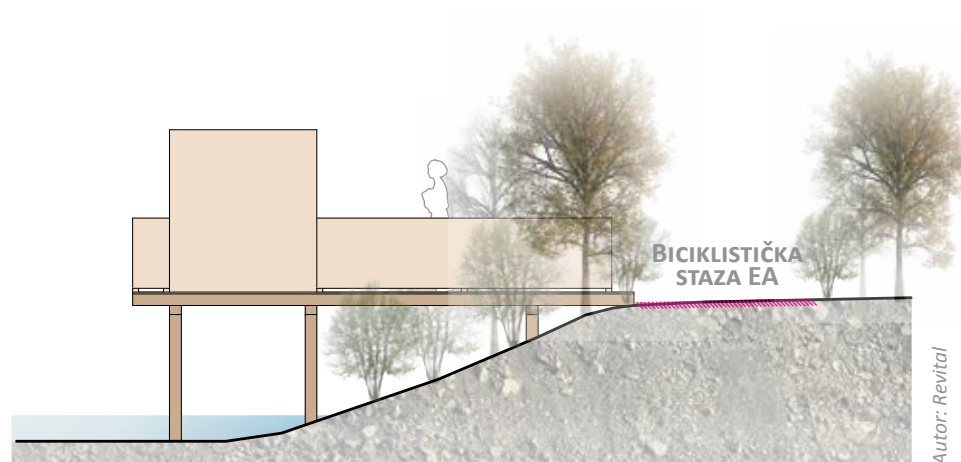
Biciklistička pristaništa „Evropskog Amazona“ sastoje se od dve info kućice koje su pokrivene i okrenute jedna prema drugoj. Biciklistička pristaništa imaju ugaonu klupu, most koji ih spaja sa biciklističkom stazom i (opciono) stepenice do reke. Biciklistička pristaništa kombinuju pružanje informacija sa posmatranjem prirode i doživljajem reke iz prve ruke.

Bočni i zadnji zidovi info kućica mogu da budu obeleženi celom površinom. Platforma će biti okrenuta prema reci, a prozori na zadnjoj strani će omogućiti razgledanje okolnih vlažnih staništa.

Konstruktivni detalji i aspekti bezbednosti biće posebno prilagođeni u skladu sa okolnostima na licu mesta.

▲ *Biciklističko pristanište „Evropskog Amazona“ (koncept)*

5. Koncept vrednovanja

Pozadina

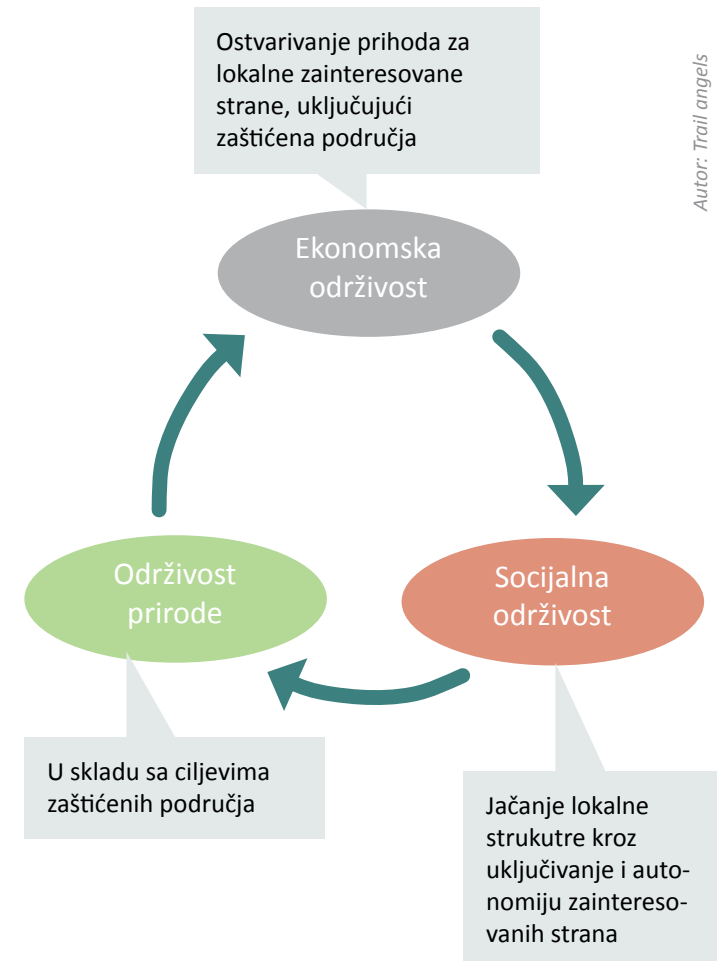
Jedan od ciljeva biciklističke rute „Evropskog Amazona“ je da pomoću održivog turizma bude vidljiv pokretač regionalne ekonomije i da obezbedi ekonomsku korist za lokalno stanovništvo i obuhvaćena zaštićena područja (►). Ovo će zauzvat da ojača vezu lokalnog stanovništva sa Rezervatom biosfere.

Koncept vrednovanja pokazuje kako biciklistička ruta može da donese finansijsku korist lokalnom stanovništvu, zaštićenim područjima i sektoru turizma, sa posebnim fokusom na integraciju zaštićenih područja u područje PRB MDD.

Organizaciona struktura

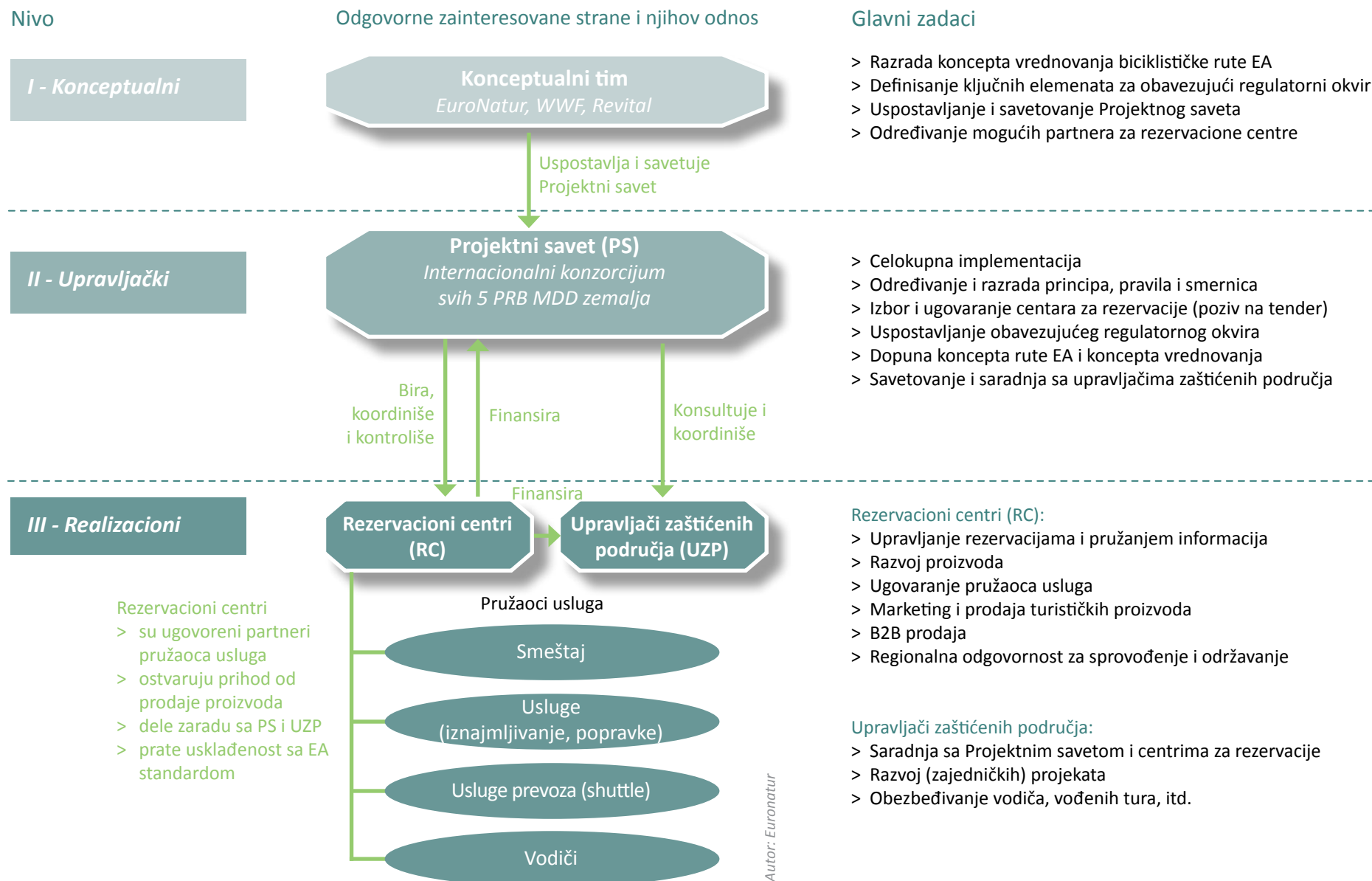
Koncept vrednovanja biciklističke rute „Evropskog Amazona“ predviđa tri nivoa implementacije. Svaki nivo odlikuju druge zainteresovane strane sa različitim međuodnosima i odgovornostima (►►).

- I. **Konceptualni nivo** odnosi se na početnu fazu vrednovanja koncepta pre njegove realizacije. Za ovo je odgovoran konceptualni tim.
- II. **Upravljački nivo** odnosi se na sveukupno upravljanje biciklističkom rutom. Članovi projektnog saveta (PS) tek treba da se imenuju. PS će imati finansijsku podršku iz prihoda od rezervacionih centara (RC) koji se odnose na rutu. Tačan udeo će se definisati na osnovu ekonomskih analiza.
- III. **Realizacioni nivo** odnosi se na lokalno i regionalno sprovođenje biciklističke rute „Evropskog Amazona“. Odgovorne zainteresovane strane su rezervacioni centri (RC), upravljači zaštićenih područja (UZP) i pružaoci usluga (PU). UZP će dobiti deo prihoda od RC. Tačan udeo će se definisati.

Autor: Trail angels

▲ Stubovi održivog turizma i njihove prednosti

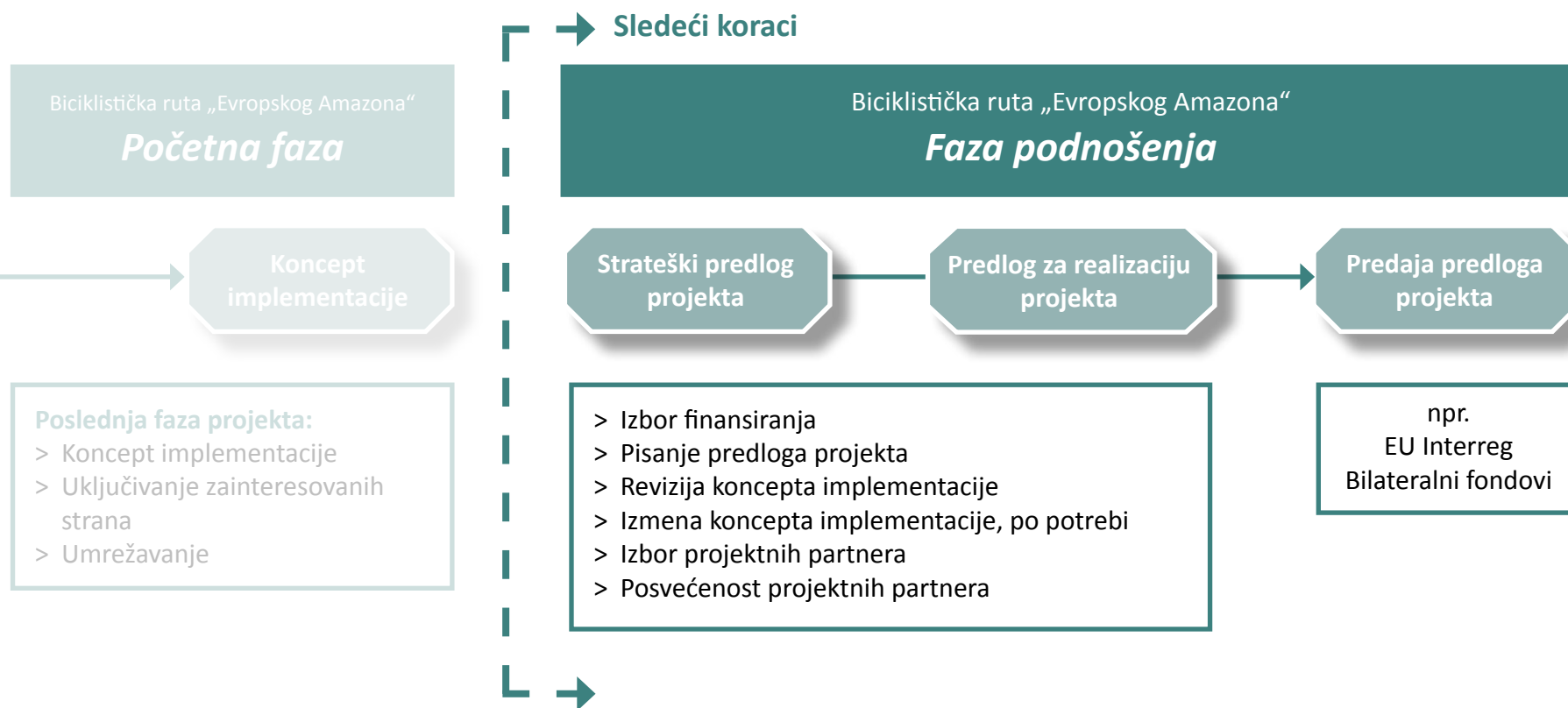

Autor: Euronatur

6. Sledeći koraci

Finansiranje

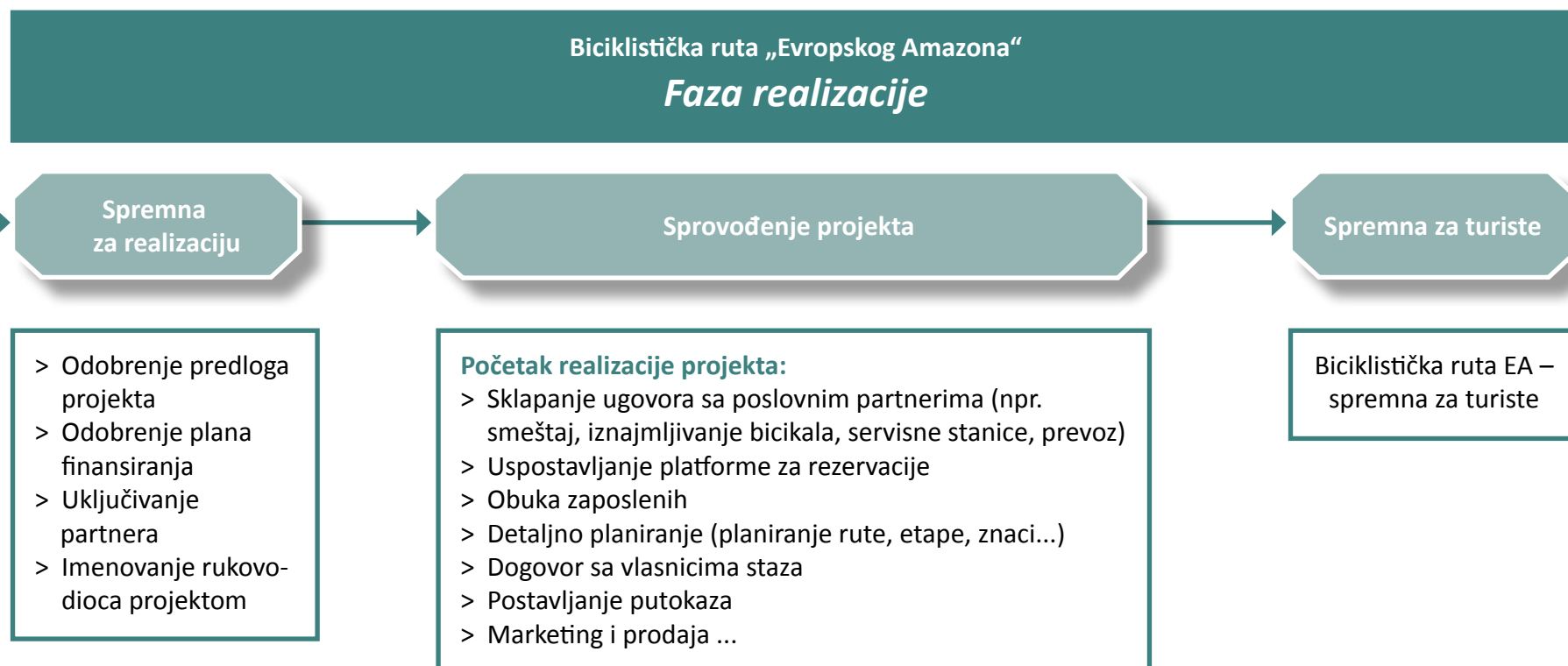
Na bazi koncepta implementacije, sledeći koraci uključuju izbor projektnih partnera i pronalaženje izvora finansiranja. Fondovi EU (npr. Interreg, bilateralni programi finansiranja) su posebno pogodni. Prijave za grantove dostavljaju se u skladu sa grantom na koji se konkuriše.

Shodno tome, možda će biti potrebno da se koncept implementacije prilagodi u skladu sa raspoloživim tehničkim, organizacionim i finansijskim mogućnostima.

Realizacija

Realizacija može da počne posle odobrenja prijave za grantove i obezbeđivanja finansiranja. Već godinu dana kasnije, biciklistička ruta „Evropskog Amazona“ biće spremna za sve avanturiste na biciklima, iz celog sveta.

Učesnici projekta po abecednom redu

Milan Bajramović	Turistička organizacija Sombor	Mojca Makovec Haložan	Opština Velika Polana
Predrag Bandin	Biciklistički kamp LongTour, Sombor	Vesna Maksimović	WWF Adria
Andrea Bedo	West-Pannon Regional and Economic Development Non-profit Ltd.	Robert Mandl	Flexima Naturradreisen
Jadranka Bjelica	Biciklistički savez Vojvodine	Boris Masić	Klaster turizma Apatin
Mateja Cah	Agencija za regionalni razvoj Virovitičko-podravske županije	Duško Medić	Centar za održive zajednice
Marko Cmrečak	Odbor za turizam Varaždinske županije	Petra Medjimurec	Grad Ludbreg
Christian Contola	Turističko udruženje Bad Radkersburg	Csaba Megyer	Uprava nacionalnog parka „Balaton-felvidéki“
Anna Czigány	Uprava Nacionalnog parka „Balaton-felvidéki“	Klaus Michor	Revital
Jovan Eraković	Biciklističko udruženje Ciklonaut	Matjea Mihalić	Regionalna razvojna agencija Međimurske županije
Helena Hečimović	Razvojna agencija Sjever	Dejan Mitić	Udruženje građana "Podunav" Bački Monoštor
Martina Horvat	Opština Velika Polana	Arno Mohl	WWF Austria
Éva Horváth	Uprava Nacionalnog parka „Dunav-Drava“	Günter Mussnig	Trails Angels
Damian Jaklin	Opština Velika Polana	Andreas Nemmert	Revital
Ivana Jurić	Regionalna razvojna agencija Osiječko-baranjske županije	Ivanka Ognjanov	Biciklistički kamp LongTour, Sombor
Klara Kerpely	WWF Mađarska	Srdjan Omaković	Biciklarnik bike shop & CikloCOOLTura
Branko Korać	Klaster turizma Apatin	Ivana Ožbolt	Turistička organizacija Sombor
Tünde Kovács	Ruralno razvojno udruženje Lenti	Zsolt Pálmai	Južno preko-dunavska regionalna razvojna agencija
Luka Lakić	Outdoor Serbia	Zoltán Pámer	Južno preko-dunavska regionalna razvojna agencija
Biljana Latić	Public Enterprise "Vojvodinašume"	Strahinja Pekez	Odeljenje za turizam grada Sombora
András Lelkes	Uprava nacionalnog parka „Balaton-felvidéki“	Ljubislav Počuča	„Adrenaline Cycle“ klub Sombor
Darko Levačić	Varaždinska županija	Tibor Polgar	West Pannon Regional and Economic Development Non-profit Ltd.
Monika Lovas	Opština Velika Polana		

Želimo da se zahvalimo svima koji su učestvovali u projektu i koji su nas podržali svojim znanjem i saradnjom!

Antonio	Ratković	NVO Natura
Michaela	Reichard	WWF Austria
Ana-Maria	Reider Petrić	Agencija za regionalni razvoj Virovitičko-podravске županije
Dragan	Ružić	Turistička organizacija Sombor
Theresa	Schiller	EuroNatur
Dragana	Siljanović Kozoderović	PE „Urbanizam“ Sombor & CikloCOOLtura
Branka	Španiček	WWF Adria
Ivana	Starčević	Regionalna razvojna agencija Osiječko-baranjske županije
Milica	Stefanović	Kompanija Coca-Cola
Aleksandra	Stojkov	CikloCOOLtura & Zelena Priča
Nebojša	Subić	Biciklistička organizacija Vojvodine
Marko	Sudarić	Cycling club "S team" Sombor
Balázs	Szóllósy	Mađarski biciklistički savez
Milovan	Topić	NVO Natura
Zoltán	Tóth	Južno preko-dunavska regionalna razvojna agencija
Romeo	Varga	Institut za turizam i razvoj Lendava
Saša	Velebit	Odeljenje za turizam grada Sombora
Iva	Vurušić Mađarić	Uprava za turizam Međimurske županije
Szilvia	Wodtke	Direktorat Nacionalnog parka „Dunav-Drava“
Slobodan	Zarković	CikloCOOLtura & Biciklarnik bike shop

A GOLDEN HEART OF PANNONIA

Pannonia – a geographical term? A region? A plain? A little bit of everything, but Pannonia is honestly something else. Its blood is blue - its water. Its capillaries are the rivers, the wetlands and the backwaters. It has lush willow forests, aged oak trees, rich birdlife, sunny glades and mysterious hills looking over endless fields of wheat and sunflowers. And most of all - it has a soul. Generous and warm, lazy and sluggish at times, like the dormant waters surrounding a river island or an estuary, and wavy and turbulent at times, like a brief summer storm.

If you pass through the gates of the Pannonian soul open wide, you will find yourself on a trail allowing you to feel the smells and the tastes of traditional dishes and drinks, to touch the fluttering wings of startled wading birds, and to hear the playful glistening fish in the reed. Light, melancholy music from the river taverns will overwhelm you, the morning sunlight shining through the treetops will cheer you up.

The journey that you will experience has no beginning, no end. It is the journey through an enchanted circle of imagination, emotion and a long-forgotten feeling of timelessness and unity with the earth, water, the sun... This is the trail that leads you through the magic Pannonian soul to the golden heart of Pannonia.

Branko Korać

euRONATUR

Autor: G. Saffarek

Biciklistička ruta „Evropskog Amazona“

Duž najvećeg rečnog prirodnog područja srednje Europe na potezu od Alpa do Panonske nizije.

Autor: Shutterstock

Autor: Shutterstock

Autor: Shutterstock